

DE FATTIGE OG DE RIKE

Bakgrunnstoff *Forkynneren 5*

Minnevers «Den som er glad i penger, får aldri nok av dem, og den som elsker rikdom, får aldri vinning nok. Også dette er tomhet» (*Forkynneren 5,9*).

Ukeoversikt Lev Tolstoj skrev novellen «Hvor mye jord trenger et menneske?» I den sverger bonden Pahom at «hvis jeg bare hadde nok jord, så skulle jeg ikke frykte, ikke en gang for djevelen selv.» Så fikk Pahom vite at man i Bahkirs kunne få kjøpt jord billig. Han tok seg frem dit og ble tilbudt jord til «tusen rubler om dagen». Hva skulle nå det bety? De sa: «Vi selger det per dag. Så mye jord som du kan make å gå over til fots på en dag, det er ditt.» Det var bare en hake ved det hele: Hvis man ikke klarte å vende tilbake til startstedet samme dag, så var kjøpesummen tapt. Pahom la i vei i perlehumør. Han gikk og gikk og gikk. ... Du verden, så mye jord han skulle få! Han gikk hele dagen, men så kom han til å tenke på at det var best å komme seg tilbake før det ble kveld. Han hadde gått for langt. Han måtte skynde seg, ellers ville han komme til å miste alt! Han løp og løp, men da han fikk se stedet der han hadde startet, falt han om, død av utmattelse.

Tjenerne hans gravde en grav for ham og la ham til hvile.
Hvor mye jord trenger et menneske?

«Seks fot fra hode til hæl var alt han trengte,» skrev Tolstoj.

Denne uken skal vi se nærmere på det Salomo har å si om velstand og fattigdom. Det var ikke lite, men vi skal ta for oss det vi rekker.

SØNDAG

Gud er i himmelen og vi på jorden

Les Forkynneren 4,17-5,6. Du forstår kanskje ikke alt, men sammenfatt hovedtanken:

Både i Forkynneren og Ordspråkene legger Salomo stor vekt på praktisk moralsk livsførsel, men alltid i erkjennelse av Guds nærhet. Også her snakker han ikke bare om at Gud virkelig er der, men om hans nærhet. Gud bryr seg om hvordan man kommer til ham, tiltaler ham og oppfyller sine løfter overfor ham. Salomos Gud og Bibelens Gud er ikke deistenes Gud som troner i det fjerne etter å ha skapt verden for så å trekke seg tilbake mens den seiler sin egen sjø. Hadde han vært slik, ville vi hatt god grunn til å fortvile.

Her snakker Salomo om hvordan vi mennesker skal forholde oss til Gud.

Les Matteus 21,28-31. Hvordan stemmer denne teksten med Salomos budskap?

Det er vel ganske opplagt: Hvis vi lover Gud at vi skal gjøre noe, så må vi også gjøre det. Men det er lettere sagt enn gjort. Hvor ofte har vi vel ikke lovt Gud at vi skal slutte med dette eller hint, eller at vi alltid skal gjøre så og så, for så å bryte våre løfter? Jo da, vi mente det da vi sa det, og vi gjorde vårt beste, men likevel sviktet vi. Og hva så?

Hvordan viser Matt 18,21-23, Rom 2,4 og 1 Joh 2,1 at vi kan ha håp til tross for våre nederlag?

Til ettertanke Har du gitt Gud løfter som du ikke har holdt? Hva kan du gjøre med det?

MANDAG

De fattige

«De fattige har dere alltid hos dere» (Matt 26, 11).

Salomo vender nå tilbake til et av bokens hovedemner: penger og dem som har mye og dem som har lite.

Les Fork 5,7. Egentlig litt merkelig, ikke sant? For det var jo Salomo selv, eller i det minste hans folk, som økte skattene i landet. Men i det minste i Forkynneren merker Salomo seg noen av de problemene som dette knugende byråkratiet skapte for de fattige.

Hva slags problemer møter man gjerne når man forsøker å forholde seg til et typisk byråkrati? Salomo kommer ikke med noen løsning på problemet. Han sier bare: Bli ikke forundret over det.

Slå opp til tekstene nedenfor og merk deg hva de sier om hvordan man skal være mot de fattige. Hva går igjen i alle disse tekstene?

2 Mos 23,6 _____

3 Mos 19,15 _____

3 Mos 25,39-43 _____

5 Mos 15,7.11 _____

5 Mos 24,14.15 _____

Salomo har allerede klaget over all den undertrykkelsen han hadde sett under solen. Vi har også sett at folk undertrykker hverandre på forskjellig vis. Gjennom hele historien har for eksempel de rike undertrykket de fattige. Tekstene ovenfor (og flere til) viser at Herren var klar over at det fantes fattige, men gav strenge forskrifter for hvordan de skulle behandles. For Guds ansikt er alle like – korset er det beste beviset på det. Men dessverre er det så altfor lett for dem med pengene å utnytte de fattige på det groveste. Slik fremferd fordømmes på det skarpeste i Guds ord.

Til ettertanke Kom Jesus til denne verden som fattig eller rik? Hva kan svaret lære deg om hvordan du bør omgås dem som er fattigere, iallfall på gods og gull, enn deg selv? Hva er din holding til dem?

TIRSDAG

Kongen og jorden

«Det er alltid en fordel at landet har en konge som sørger for at jorden blir dyrket (Fork 5,8).

Les teksten ovenfor (også i andre oversettelser). Hva betyr den? Hva burde alle, og især de rike og mektige, lære av den? Se også 5 Mos 10,14; Sal 8,7; 24,1; 115,16.

Rik eller fattig, mektig eller undertrykt – alle har vi én ting felles: vi bor på denne kloden. Alle puster vi dens luft, drikker dens vann og spiser maten som vokser på marken. Noen av oss nyter renere luft og bedre vann og mat, men vi er alle like avhengige av det som Gud har brakt til veie.

Men til tross for at man vet dette, så har det ikke forhindret de store ulikhetene som møter oss i dag, akkurat som Salomo så dem i sin tid.

Hva ville Salomo sagt om en verden der mennesker kan bruke nesten 80.000 kroner på et hotellværelse i Paris mens millioner av mennesker går hjemløse?

Hva ville han sagt om en verden der folk kan bruke over to millioner på en Ferrari mens andre ikke har så mye som et par sko?

Hva ville han sagt om en auksjon i Canada for noen år siden da en eller annen betalte 510.000 kroner for en flaske tysk vin fra 1735 mens milliarder av mennesker må klare seg uten rent drikkevann?

Han ville blitt forskrekket, det er i hvert fall sikkert. Herren har sørget for mer enn nok til alle. Årsakene til fattigdom er ikke alltid lette å forstå, men det er ingen tvil om at griskhet, korrupsjon og begjær har forverret den.

De som har beriket seg på bekostning av de fattige, vil en dag måtte stå til rette for en vred Gud.

Til ettertanke **Les Jak 5,1-8. På overflaten er budskapet klart nok, men hvilke prinsipper finner vi her som kan anvendes på oss alle i vår behandling av andre? Enten du er rik eller fattig, så still deg selv dette spørsmålet: Hvilket budskap har denne teksten til meg?**

ONSDAG

Aldri nok

Plakattekst: «Penger kan ikke kjøpe lykken, men de gjør iallfall ulykken langt mer behagelig.»

De fleste er enige. Men som Forkynneren viser oss, kan ikke penger og velstand løse alle våre problemer. De er ingen garanti for lykken og fører gjerne med seg sine egne problemer.

Les Fork 5,9. Hva er poenget her? Hvilket prinsipp finner vi her som gjelder mer enn bare penger? Se også Ordsp 27,20; Jes 56,11.12.

Det er ikke lett å tilfredsstillte ønsker og lyster som ikke er underlagt Herren. Man ser dette især hos stoffmisbrukere. Snart er ikke tidligere doser nok, de må ha mer og mer. Slik er det også med mye annet, også penger.

Les Luk 12,13-21. Hva er lignelsens budskap? Er Jesus imot velstand som sådan, eller er det noe annet det er snakk om? Og i tilfelle, hva?

Nøkkelen til å forstå denne lignelsen finner vi kanskje i slutten av vers 21, der Jesus advarer mot dem som ikke er «rike i Gud». Han kommer ikke med noen forklaring her, men Jesus later til å advare mot dem som lar livet bli preget av jakten på rikdom på bekostning av alt annet, også Guds krav på en. Som Jesus sa det et annet sted: «Av den som har fått mye, skal det ventes mye» (*Luk 12,48*), og den som har gods og gull, forventes å bruke det

med forstand. Men ofte er de griskest, de som har mye, mens de som har minst, er glade for å dele det lille de har med andre.

Til ettertanke **Ta en ærlig titt på deg selv: Hva er din holding til penger? Hvordan kan du endre kurs om du er mer oppsatt på å bli rik enn på å være «rik i Gud»? Hvorfor må du endre kurs?**

TORS DAG

Naken i støvet

Forkynneren har vakt forundring hos mange, men ett budskap har trengt gjennom: det i Fork 5,14. Han snakker om noen av velstandens svakheter og utfordringer, slik som det at den kan bli vunnet og tapt før den kan overlates til neste generasjon (*Fork 5,14*).

Fork 5,14 lyder slik på originalspråket hebraisk: «Som han kom fra sin mors liv, naken vil han forsvinne som han kom, og han skal ikke få noe med seg i sin hånd av sitt verk når han drar.»

Tanken er klar nok: De rike dør, akkurat som resten av oss, og i døden er pengene verdiløse. Men budskapet er større enn som så. Hele poenget i boken er dette: Pass på hvordan du lever – hva er det du lever for? Hva er det som betyr noe i en tilværelse som er fylt av *hebel*? Hva er så det sentrale, det vi burde samle oppmerksomheten om?

Les Matt 16,24-26. Hva er det Jesus sier til oss i disse versene?

Hva kan man gi for sin sjel? Penger, makt, lidenskap, eller kjærlighet? Alt dette har sin plass, faktisk er de Guds gaver (*Fork 5,17*), men de er også djevelens redskaper for å fange våre sinn. Alt det vi har her i livet er like flyktig som oss selv. Når vi dør,

er løpet kjørt, iallfall for vårt vedkommende. Det neste vi merker er evigheten: enten «det rike som er gjort i stand for [oss] fra verdens grunnvoll ble lagt (*Matt 25,34*), eller vi skal «gråte og skjære tenner» (*Luk 13,28*) i møte med «en evig fortapelse» (*2 Tess 1,9*). Hvilke verdslige ting her og nå kan veie opp for det når «dere ser Abraham og Isak og Jakob og alle profetene i Guds rike, mens dere selv blir kastet utenfor»? (*Luk 13,28*).

Til ettertanke **Hvilke bånd benytter Satan seg av for å knytte oss til denne verden? Hva er det du finner aller mest fristende og vanskelig å motstå? Hvilke bibelske løfter kan du gjøre krav på for å unngå å gi etter for synden og fortvilelsen der du oppgir håpet om frelsen?**

FREDAG

Videre studium

Gå over Forkynneren 5 igjen og les det noen ganger med tanke på den delen av kapitlet som vi ikke fikk tid til å drøfte denne uken.

I sammenheng med den rike mannen i Luk 12,13-21 skriver Ellen White: «Rikmannen ble gjort oppmerksom på fattige, de foreldreløse og enkene, de som led og hadde det vondt. ... Dette menneskets ambisjoner overgikk ikke dyrenes. Han levde som om det ikke fantes noen Gud, ingen fremtid eller noe liv etter dette, som om alt han eide var bare hans, uten at han skyldte hverken Gud eller mennesker noe.» *Ord som lever*, side 163-165 (COL:256-8).

«Når vi overgir oss til Gud, må vi gi slipp på alt som kan skille oss fra ham. Derfor sa Frelseren: 'Således kan ingen av dere være min disippel uten at han oppgir alt han eier' (Luk 14,33). Vi må gi avkall på alt som fører bort fra Gud. Mammon er manges avgud. Pengekjærhet, jakten etter rikdom, er den gylne lenken som binder dem til Satan. En annen klasse dyrker ære og verdslig storhet. Og andre igjen gir seg hen til et liv i egenkjer-

lig makelighet og ansvarsløshet. Men slike slavebånd må vi bryte. Vi kan ikke halvveis tilhøre Herren og halvveis tilhøre verden. Vi er bare Guds barn når vi er det fullt og helt.» – *Veien til Kristus*, side 49-50 (SC:44).

- Spørsmål til drøftelse**
- 1. Hvordan blir de fattige undertrykt av de rike i vårt samfunn? Hvordan kan vi som en menighet hjelpe de fattige under slike forhold?**
 - 2. Hvordan kan det ha seg at enkelte av dere kan undertrykke de fattige, enda dere er kristne?**
 - 3. Salomo bruker mye tid på å snakke om rikdom fordi penger og jakten på penger er en av den kristnes største utfordringer. Hvordan kan vi hevde at vi er «fremmede og hjemløse på jorden» (*Hebr 11,13*) og samtidig hope opp skatter her? Men vi må jo leve og betale regningene og sørge for mat på bordet, og alt koster. Hvor mye er nok – eller får vi noen gang nok? Snakk sammen om de utfordringene vi støter på omkring dette emnet.**